

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2021. gada 18. februārī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Gunārs Kusiņš un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 12/2021),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Civilprocesa likuma 208.⁷ panta otro daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam.

2. Apstrīdētā norma noteic:

„Tiesnesis izskata pieteikumu septiņu dienu laikā pēc tā saņemšanas un pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

1) par tiesvedības atjaunošanu un lietas izskatīšanu no jauna, ja atzīst, ka lietas izskatīšana bez atbildētāja piedalīšanās un viņa pieteikto pierādījumu pārbaudes novedusi vai varējusi novest pie lietas nepareizas izspriešanas;

2) par pieteikuma noraidīšanu, ja atzīst, ka lietas izskatīšanai no jauna nav šā panta otrās daļas 1.punktā norādītā pamata.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;

- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu kolēģija var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā pamatot, ka tieši apstrīdētās normas neatbilstība augstāka juridiska spēka tiesību normai izraisa Pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteikto pamattiesību aizskārumu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka jēdziens „aizskar” ietverts Satversmes tiesas likumā ar mērķi norobežot konstitucionālo sūdzību no *actio popularis* jeb sūdzības vispārības labā (sk. *Satversmes tiesas 2002. gada 22. februāra sprieduma lietā Nr. 2001-06-03 secinājumu daļas 2.4. punktu*). Personas pamattiesību aizskārums parasti pastāv, ja tiesību norma, kuru persona uzskata par neatbilstošu augstāka juridiska spēka normām, tai ir piemērota. Tomēr pamattiesību aizskārums var tikt konstatēts arī gadījumos, kad apstrīdētā norma personai nav piemērota, bet pastāv tāds apstākļu kopums, kas ļauj Satversmes tiesai pārliecināties par aizskāruma

esamību (sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 21.1. punktu).

Pieteikumā norādīts, ka pret Pieteikuma iesniedzēju celta civilprasība, kas ar pirmās instances tiesas (datums) spriedumu apmierināta. Pieteikuma iesniedzējs iesniedza tiesā pieteikumu par tiesvedības atjaunošanu un lietas izskatīšanu no jauna, bet ar (datums) lēmumu tiesa šo pieteikumu noraidīja. Par minēto tiesas lēmumu Pieteikuma iesniedzējs iesniedza blakus sūdzību, tomēr ar otrās instances tiesas (datums) lēmumu tas atstāts negrozīts un blakus sūdzība noraidīta. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētā norma nenodrošinot pierādījumu pārbaudi pēc būtības, tostarp uzklusot lietas dalībniekus, kā tas noteikts Civilprocesa likuma vispārīgajā regulējumā par prasības tiesvedību. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Civilprocesa likuma 208.⁷ pants regulē tiesneša rīcību pēc pieteikuma par tiesvedības atjaunošanu un lietas izskatīšanu no jauna pieņemšanas. Apstrīdētā norma noteic lēmumu veidus, kurus tiesnesis pieņem pēc minētā pieteikuma izskatīšanas – lēmumu par tiesvedības atjaunošanu un lietas izskatīšanu no jauna vai lēmumu par pieteikuma noraidīšanu.

No pieteikuma, tam pievienotajiem dokumentiem un Tiesu informatīvajā sistēmā pieejamās informācijas izriet, ka tiesa noraidīja Pieteikuma iesniedzēja pieteikumu par tiesvedības atjaunošanu un lietas izskatīšanu no jauna. Līdz ar to pieteikums par Civilprocesa likuma 208.⁷ panta otrās daļas 2. punkta atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

Savukārt Civilprocesa likuma 208.⁷ panta otrās daļas 1. punktu tiesa Pieteikuma iesniedzējam nav piemērojusi. Līdz ar to prasījums izvērtēt šīs normas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu iespēju nav.

Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, jo ir iesniedzis blakus sūdzību par pirmās instances tiesas (datums) lēmumu, ar kuru noraidīts Pieteikuma iesniedzēja pieteikums par tiesvedības atjaunošanu un lietas izskatīšanu no jauna.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmais teikums nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no Vidzemes apgabaltiesas Civillietu kolēģijas (datums) lēmuma, ar kuru Pieteikuma iesniedzēja blakus sūdzība noraidīta, spēkā stāšanās dienas, tas ir, no (datums). Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2021. gada 22. janvārī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota katras tiesību normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējs pēc būtības uzskata, ka Civilprocesa likuma 208.⁷ panta otrās daļas 2. punkts neparedz tiesneša pienākumu, pieņemot lēmumu par iesniegto pieteikumu, uzklaut lietās dalībniekus. Tādējādi, pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, šāda lēmuma pieņemšanas process neatbilst Satversmes 92. panta pirmajā teikumā noteiktajām tiesībām uz taisnīgu tiesu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversme tieši neparedz gadījumus, kuros tiesības uz taisnīgu tiesu var ierobežot, tomēr tās nav absolūtas. Šīs tiesības var tikt ierobežotas tiktāl, ciktāl tās netiek atņemtas pēc būtības (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2016-13-01 12. punktu*).

Kritēriji, pēc kuriem vērtējama tiesību normas atbilstība Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertajām personas tiesībām uz taisnīgu tiesu, var atšķirties atkarībā no tā, vai konkrētā tiesību norma pilnībā liedz personai noteiktas, konkrētajā situācijā nodrošināmas garantijas tiesību uz taisnīgu tiesu īstenošanai (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija spriedumu lietā Nr. 2017-23-01*) vai paredz šo garantiju ierobežojumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2012. gada 20. aprīļa spriedumu lietā Nr. 2011-16-01*).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 92. pants paredz valstij gan pienākumu izveidot attiecīgu tiesu institūciju sistēmu, gan arī pienākumu pieņemt procesuālās normas, atbilstoši kurām tiesa lietas izskatītu kārtībā, kas nodrošinātu šo lietu taisnīgu un objektīvu izspiešanu. Vienlaikus likumdevējam ir plaša rīcības brīvība pieņemt procesuālos likumus un gan noteikt lietu kategorijas, kuras

attiecīgajos procesos tiek skatītas, gan arī lemt par dažādu kategoriju lietu izskatīšanas kārtību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 15. marta sprieduma lietā Nr. 2017-16-01 9. un 11.1. punktu*). Turklāt Satversmes tiesa ir atzinusi, ka starp dažādiem tiesvedības procesiem pastāv objektīvas atšķirības. Savstarpēji salīdzinot dažādu tiesas procesu tiesisko regulējumu, neapšaubāmi būtu iespējams atrast vairākas visiem procesiem kopīgas pazīmes. Tomēr tās nevarētu kalpot par pamatu prasībai šos procesus pilnībā vienādot (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 22. decembra sprieduma lietā Nr. 2017-08-01 15.3. punktu*). Satversmes 92. panta pirmais teikums arī neparedz konkrēta jautājuma izšķiršanu atbilstoši tādām procesuālajām regulējumiem, kādu persona vēlas (*sk. Satversmes tiesas 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01 10. punktu*).

Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskats, tiesības uz taisnīgu tiesu nodrošina vien tādās procesuālās garantijas, kas atbilst Civilprocesa likuma vispārīgajam regulējumam par prasības tiesvedību. Tomēr šādu viedokli Pieteikuma iesniedzējs pieteikumā nav pamatojis. Pieteikuma iesniedzējs nav arī pamatojis, kādēļ Civilprocesa likuma 208.⁷ panta otrajā daļā noteiktās atšķirības pieteikuma izlemšanai neatbilst taisnīgas tiesas garantijām. Vispārīgas norādes par to, ka, pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskats, tiesnesim, izlemjot pieteikumu par tiesvedības atjaunošanu un lietas izskatīšanu no jauna, būtu jāveic arī pierādījumu pārbaude pēc būtības, nav uzskatāmas par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 12/2021).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Sanita Osipova